

11 травня 96 року вона відзначає: «Улюблена філологічна гра ЮШ – контамінація цитат» [3, с. 113]; в примітках до іншого листа відзначає шанобливе ставлення Шевельова до слова: «ЮШ любив і вмів гратися словами – але він ніколи не грався цінностями, які ті слова можуть означати» [3, с. 213]; оцінку його текстам: «...Мої зустрічі з Романом Якобсоном» – відверта і нещадна, в тому числі до самого себе, сповідь ЮШ про найбільшу драму свого американського життя...» [3, с. 116].

Відзначає авторка й неймовірну скромність Ю. Шевельова. Так, у його листі від 30 липня 1996 року є одна фраза – «написав малий опусець», у якій йдеться про рецензію на «Історію української літератури від початків до доби реалізму», що повністю розбиває концепцію Д. Чижевського. Про це говорить Забужко в коментарях: «...ЮШ послідовно не лишає каменя на камені від запропонованої Дм. Чижевським концепції літератури як суми стилів, звідки вилучено особу (автора), і показує, що при такому підході від власної літератури мало що залишається» [3, с. 126].

Широка тематика листування, вписаність в історико-культурний контекст доби і світовий науковий простір демонструє інтеграційну, трансляційну, ціннісно-нормативну, пізнавальну функції інтелектуального діалогу Оксани Забужко

і Юрія Шевельова. Безумовно, «Вибране листування...» – це вагомий документ доби, який поєднує в собі ознаки біографії, автобіографії, коментарів, наукових статей, епістолярію, що дозволяє нам кваліфікувати його як документальний метажанр.

1. Забужко О. Хроніки від Фортінбраса. Вибрана есеїстка / О. Забужко. – К.: Факт, 2009. – 352 с. 2. Забужко О. Let my people go: 15 текстів про українську революцію. 2-е вид. випр. / О. Забужко. – К.: Факт, 2006. – 232 с. 3. Забужко О. Шевельов Ю. Вибране листування на тлі доби: 1992–2002: з додатками, творами, коментарями, причинами до біографії та іншими документами / О. Забужко, Ю. Шевельов. – К.: Висока Поліція, ВД Факт, 2011. – 504 с. 4. Михайльова К. Інтелектуальна еліта сучасного суспільства: особливості формування та діяльнісний потенціал: автореф. дис... д-ра соціал. наук: 22.00.01 / Михайльова Катерина Геннадіївна; Харківський національний ун-т ім. В. Н. Каразіна. – Х., 2008. – 32 с. 5. Новейший философский словарь / Сост. А. А. Грицанов. – Мн.: Изд-во В. М. Скакун, 1998. – 896 с. 6. Словник української мови: в 11 томах. – К.: Наукова думка, 1980. – Т. 11. – 700 с. 7. Шерех Ю. Позна книжками і з книжок / Ю. Шерех. – К.: Вид-во «Час», 1998. – 456 с. 8. Шерех Ю. Пороги і запоріжжя. Література. Мистецтво. Ідеології: в 3 т. – Т. 1 / Упоряд. та приміт. Р. Корогодського. – Харків: Фоліо, 1998. – 607 с.

Людмила Сорочук

Інтелектуально-мистецькі здобутки родини Косачів у становленні української еліти

Розглянуто інтелектуально-мистецькі надбання родини Косачів, представники якої належать до української інтелігенції та культурного середовища другої половини XIX – початку XX ст. На прикладі творчих здобутків, меценатства та громадянської позиції Олени Пчілки, Михайла Драгоманова, Лесі Українки та Кліментія Квітки показано, що для них національні інтереси були понад усе.

The intellectual and artistic heritage the Kosach family whose representatives belonged to the Ukrainian intelligentsia and cultural environment in the second half of 19th – early 20th century is considered. The example of creative achievements, charity and public position of Olena Pchilka, Michilo Drahomanov, Lesya Ukrainka and Clement Kvitka shows that the Ukrainian national interests was the most important in their activity.

Українське культурно-інтелектуальне середовище другої половини XIX – початку XX ст. було наповнене не тільки відомими постатями, а й цілими родинами. Оскільки предметом нашого дослідження є родина Косачів, необхідно враховувати вагомий здобуток кожного представника цього славетного роду – роду Драгоманових-Косачів. Адже багато хто з них своєю працею в різних сферах життя примножували ряди передової верстви суспільства й були прикладом у формуванні української еліти.

У науковій літературі існують різні теоретичні підходи до визначення й розуміння еліти. Важливо зазначити, що складний процес формування еліти передбачає з'яву «суспільного інтелекту», для якого характерна новаторська роль, авторитет і популярність, визнаний неформальний статус лідера. Отже, еліта – верхівка, провідники нації. Особливо цінною якістю для провідників нації є відкритість, спрямованість їх діяльності на максимальний суспільний результат. З цього приводу М. Юрій зазначає: «Еліту складають люди, які володіють особливими якостями. Еліта трактується як прошарок суспільства, згуртований на основі турботи про спільне благо. В еліту входять видатні особистості, які довели своїм умінням ставити суспільне вище особистого, що володіють особливими моральними і інтелектуальними якостями. Так, наприклад, відомий іспанський філософ Х. Ортега-і-Гассет головною

властивістю еліти вважав найвище відчуття відповідальності, а французький соціолог О. Конт – раціональність. Еліта будується не за принципом «блакитної крові», а за принципом результативності і висувається самим суспільством, яке зайняте постійним удосконаленням своїх керівників» [13].

Саме поняття *еліта*, за тлумачним словником подається як – люди, що виділяються серед інших своїм суспільним становищем, розумом, здібностями і т. ін., провідники, верховоди, батьки, дріжджі суспільства, обранці, найкращі, тобто передова верства [6, с. 891].

Як зазначалось вище, до еліти належать не тільки найкращі представники інтелігенції, а й цілі родини. Тому роль родини Драгоманових-Косачів в історії української культури, громадсько-політичного і національного руху дуже значуща й потребує ще вивчення. Багато досліджень в цьому напрямі зробила Людмила Старицька-Черняхівська. Вона зауважує, що першу спробу окреслити історико-культурну значущість представників роду Драгоманових-Косачів зробили ще на зламі XIX і XX ст. відомі діячі процесу новітнього українського державотворення. Зокрема, у 1901 р. з нагоди 25-ліття літературної діяльності Ольги Петрівни Драгоманової-Косач (Олени Пчілки) – чільної представниці цього роду, – М. Грушевський, І. Франко, В. Гнатюк у вітальному листі від імені редакції «Літературно-наукового вісника» писали: «Ви дали Україні перший приклад освіченої сім'ї, в якій

плекається рідна українська мова і українська літературна традиція в найкращім розумінню сего слова» [11].

Варто також зазначити, що рід Драгоманових-Косачів уславився в історії української літератури не лише іменем Лесі Українки. Є відомості, що її дід Петро Якович Драгоманов писав вірші. Серед письменницької когорти найближчих родичів Лесі Українки виокремлюється передусім ім'я її матері Ольги Петрівни Косач (Олени Пчілки) – громадської діячки, меценатки, письменниці, етнографа. Лесин старший брат Михайло (в літературі – Михайло Обачний) – прозаїк, поет, учений-фізик, передчасно пішов із життя, не розкривши вповні свого таланту. Сестра Ольга (псевдонім Олеся Зірка) – перекладачка, літописець. Олена Антонівна Косач (в одруженні Тесленко-Приходько), рідна сестра Лесиноного батька, теж пробувала свої сили в красному письменстві під псевдонімами Є. Ластівка і Є. Зовиця. Юрій Косач (син Лесиноного брата Миколи) відомий як поет, прозаїк, драматург. Оксана Драгоманова (дочка Лесиноного дядька Олександра) теж була письменницею, перекладачкою та однією з перших жінок серед дипломатичного представництва Української Народної Республіки, піонеркою жіночого міжнародного руху.

Після одруження Лесі Українки й Климентія Квітки, рід Драгоманових-Косачів поповнився видатним діячем культури, ученим у ділянці музичного фольклору. Примножили інтелектуальні здобутки родини Косачів і дружина Лесиноного брата Михайла Олександра, яка була письменницею, відомою під псевдонімом Грицько Григоренко. Чоловік сестри Ольги Михайло Кривинюк – український революційний діяч, перекладач. Чоловік сестри Ізидори Юрій Борисов – учений агроном і громадський діяч. Чоловік Лесиної двоюрідної сестри Ариадни Драгоманової Іван Труш – митець, критик, автор серії портретів визначних діячів української культури (серед них і Лесі Українки).

Як відомо, могутня творча індивідуальність Лесі Українки сформувалась в інтелектуальній родині, де панували сімейні цінності, повага до батьків й взаємодопомога. В цій родині плекалась українська мова, лунала народна пісня, вивчалась історія рідного краю та панувала глибока повага до свого національного коріння. Всі члени сім'ї любили свою землю, свою Україну й активною громадянською позицією засвідчували шанобливе ставлення до всього українського. Це і принесло їм важкі випробування в післяреволюційний період, коли сталінська репресивна машина безкарно калічила людські долі, знищувала українську інтелігенцію фізично і духовно.

Мати Лесі українки, Ольга Петрівна Косач (Олена Пчілка), належала до того покоління українофілів, які рятували від занепаду скарби української народної культури, берегли звичаї й традиції українців. Вона працювала в царині української літератури, була меценатом й виховувала шестеро дітей.

Ольга Петрівна цілком свідомо взяла на себе обов'язки трудолюбивої Пчілки, адже її праця потребувала не лише відваги моральної, а й фізичної. Передбачлива й мудра мати псевдонімом дочки (Українка) кинула виклик тогочасній владі. Йдеться про нове покоління творчої інтелігенції, яка не погоджувалася зі своїм статусом і готова була свідомо та самовіддано боротись за свої права.

Народилася Олена Пчілка в містечку Гадяч на Полтавщині в родині небагатого поміщика Петра Якимовича Драгоманова. Початкову освіту отримала вдома. Батьки прищепили їй любов до літератури, до народної творчості. У 1866 р. закінчила Київський зразковий пансіон шляхетних

дівчат, жила у брата Михайла Петровича Драгоманова – згодом відомого вченого-історика, літературного критика, фольклориста і громадського діяча. Під впливом брата сформувався її світогляд. Одружилась вона із однодумцем-українофілом Петром Антоновичем Косачем, студентом-правником Київського університету і приятелем М. Драгоманова. Влітку 1868 р. разом з чоловіком виїхали на Волинь до місця служби П. Косача у містечко Звягель (нині Новоград-Волинський). 25 лютого 1871 р. тут народилася дочка Лариса, яка ввійшла в світову літературу як Леся Українка. Ольга Петрівна розпочала свій творчий шлях з перекладів поетичних творів Пушкіна і Лермонтова. 1876 р. вийшла друком у Києві її книжка «Український народний орнамент», що принесла Олені Пчілці славу першого на Україні знавця цього виду народного мистецтва. Її перу також належать збірки «Українські колядки», «Українські народні легенди останнього часу».

Весною 1879 р. О. П. Косач з дітьми приїхала в м. Луцьк до свого чоловіка, якого було переведено на посаду голови Луцько-Дубенського з'їзду мирових посередників. У Луцьку вона вступила в драматичне товариство, а гроші, зібрані від спектаклів, запропонувала використати для придбання українських книг для клубної бібліотеки. Тут Олена Пчілка займалася педагогічно-літературною діяльністю.

У травні 1882 р. сім'я Косачів переїхала в село Колодяжне на Ковельщині, яке стало з того часу їх постійною домівкою. Активна художня творчість і видавнича діяльність Олени Пчілки почалася в Колодяжному. У 1883 р. вона опублікувала свою першу поему «Козачка Олена» в альманасі «Рада», у 1886 р. видала збірку поетичних творів «Думки-мережанки». Разом з письменницею Наталею Кобринською видала альманах жінок-письменниць «Перший вінок» (1887). Ольга Петрівна Косач не тільки виховувала й вчила своїх дітей, але й була їх наставником, найпершим читачем і редактором творів Лесі Українки.

Згодом родина Косачів переїхала на постійне проживання до Києва, де Олена Пчілка заснувала журнал «Рідний край». В 1908 р. додатком до «Рідного краю» вона почала видавати щомісячний журнал для дітей, який так і називався – «Молода Україна». У 1908 р. вийшла з друку збірка її повістей, оповідань, п'єс «Світова річ». Їй належать спогади про М. Старицького (1904 р.), М. Лисенка (1912–1928 рр.), М. Драгоманова (1926 р.). Письменниця продовжувала фольклорно-етнографічну діяльність. З цією метою приїжджала в кінці 1902 р. в с. Запруддя (нині Камінь-Каширський район). Записані тут 12 унікальних колядок та інші волинські пісні цього жанру спонукали її опублікувати наукову розвідку «Українские колядки» в журналі «Киевская старина».

Початок нового століття приніс Олені Пчілці тяжкі особисті втрати – смерть сина Михайла (1903 р.), чоловіка (1909 р.), Лесі Українки (1913 р.). Олена Пчілка переїхала до Гадяча, куди перенесла редакцію «Рідного краю». У 1921 р. повернулася до Києва, де їй було запропоновано в 1924 р. роботу в Академії Наук України, а в 1925 р. письменницю обрано членом-кореспондентом Академії Наук України. Працюючи тут, вона займалася етнографічними розвідками, писала спогади. Національні і соціальні мотиви становили основний зміст творів Олени Пчілки, в яких вона виступала проти денаціоналізації, русифікації, проти національного і політичного гніту, проти чужої школи з її бездушністю та формалізмом.

У 1920 р. за антибільшовицькі виступи була заарештована в Гадячі. Після звільнення з арешту мешкала в Києві,

працюючи в комісіях УАН, членом-кореспондентом якої була з 1925 р.

Померла Олена Пчілка 4 жовтня 1930 р. За словами Панаса Мирного, була «родюча, як земля, а робоча – як бджола». Олена Пчілка завжди залишалась вірною демократичним і гуманістичним ідеалам. Своєю творчістю і громадською діяльністю прагнула служити справі розквіту української літератури і культури.

Михайло Петрович Драгоманов представляв українську інтелігенцію як культурно-освітній діяч, історик, літературний критик, фольклорист, педагог та громадський діяч. Народився 30 вересня 1841 р. в м. Гадячі. Старший за сестру Ольгу на вісім років. Освіту здобув у Полтавській гімназії, Київському університеті Св. Володимира. Ще студентом був активним учасником в організації і роботі недільних шкіл для трудової молоді. Вчителював в гімназії, згодом викладав в університеті, де в 1870 р. захистив дисертацію. М. Драгоманов, як активного діяча, було взято під таємний нагляд та звинувачено у вільнодумних настроях і соціалістичних поглядах. Не маючи змоги провадити далі науково-педагогічну й культурно-просвітницьку діяльність в Україні, вчений був змушений виїхати за кордон. Далеко від Батьківщини М. Драгоманов розгорнув активну роботу з видання україномовного часопису, друкував книжки українською мовою. В 1889 р. був запрошений викладати курс загальної історії в Софіївському університеті.

Наукова діяльність й педагогічні погляди М. Драгоманова відзначились енциклопедичністю знань, демократизмом, водночас були сповнені духом патріотизму та народності. Учений виступав за «європеїзацію» української освітньої справи. М. Драгоманов вважав, що національне відродження слід починати через розбудову нової за змістом та ідейним спрямуванням школи. Серед низки робіт важливе значення посідають праці «Народні школи на Україні серед життя і письменства в Росії» (1874), «Литература и образование на Украине» (1874) та ін. М. Драгоманов багато спілкувався й переписувався з багатьма представниками української еліти і в такий спосіб вибудовував свою громадянську позицію. Як зазначають українські філософи І. Огородник та М. Русин: «формування філософських, соціально-політичних поглядів Драгоманова, його світогляду проходило під впливом багатьох чинників, зокрема ідей Т. Шевченка, історіософських поглядів М. Костомарова, праць О. Герцена, Сен-Сімона, Фур'є, Оуена» [7, с. 78].

Варто згадати і про незаперечний вплив М. Драгоманова на племінницю Ларису Косач (Лесю Українку). «У своїй творчості Леся Українка дуже швидко вийшла на самостійні і нові шляхи. Усі ці та інші чинники позитивно вплинули на епохальність з'яви Лесі Українки в українському культурному процесі кінця XIX – поч. XX ст.» [10].

Якщо Ольгу Драгоманову-Косач можна охарактеризувати як берегиню української аристократичної родини, то її дочці Ларисі Косач судилося стати «духовним вождем» української інтелігенції на переломі XIX й XX століть. Леся Українка увійшла в історію вітчизняної літератури як геніальна поетеса і драматург, прозаїк, критик, публіцист і перекладач. Вона стала не тільки чільною постаттю свого покоління, а й символом сміливого духовного новаторства.

Її любов до родинних традицій, народної культури плекалась з дитячих років. Освіту здобула в домашніх умовах, під контролем матері. Про це часто згадується в біографічних даних Лесі Українки. «Від ранніх дитячих літ Леся Українка зростала серед оточення, що з великою

любов'ю відносилось до народної творчості та докладало багато сил, щоб зберегти цей неоціненний скарб. Вже Лесина мама, Олена Пчілка, винесла з батьківського дому любов до народної пісні від своєї матері Ялисавети Драгоманової, що мала гарний голос і багато співала. Батько Олени Пчілки, Петро Драгоманів, записував із народних уст матеріали, під впливом письменників Амвросія Метлинського... й Михайла Макаровського, де перший був свояком, а другий близьким його сусідом» [3, с. 257].

Частим гостем родини був Микола Лисенко, видатний український композитор, якого цікавили народні пісні та весільна обрядовість Волині. Косачі запрошували до себе селян, які співали разом з Ольгою Петрівною та Лесею народних пісень. Лесі виповнилося вісім років, коли родина Косачів переїхала до Луцька. Саме тут вона почула легенди та перекази про старовинний замок, народну баладу про Бондарівну, численні пісні, перекази про народних героїв. Від простих селян вона почула безліч вірувань, оповідок, легенд, пісень тощо. Усе це стало невід'ємною частиною її життя. Іван Франко щодо цього зазначав: «...проживаючи на селі, приглядалась до життя простого народу і палко його полюбила» [12, с. 50]. Леся Українка невтомно й багато працювала, незважаючи на поганий стан здоров'я.

Щодо фольклорної спадщини Лесі Українки її чоловік Климентій Квітка зауважував: «Народні пісні Лесі Українка переймала найбільше від люду свого рідного і коханого волинського краю в дитячі літа і в ранній молодості. Деякі з них Леся знала від своєї матері. Олена Пчілка з любов'ю переносила в родинне життя кращі мелодії, які знаходила в народі. Частина мелодій була списана мною з голосу Лесі 1899 і 1900 року в Гадячому і в Києві, а частина – 1907 і 1908 року в Балаклаві і Ялті. Деякі тексти записала Леся і брат Михайло Косач коло 1890 року безпосередньо від волинських селянок і селян, але більшу частину Леся держала в пам'яті увесь свій вік і продиктувала мені в кінці травня і на початку червня 1913 року в Кутаїсі» [4, с. 250].

На початку 1890-х рр. аматорські фольклорні захоплення Лесі Українки переростають у науковий інтерес. Вона вивчає фольклористичну літературу, читає спеціальні журнали. Її цікавить методика запису народних мелодій, вона шукає відповідні посібники, про що свідчить лист до рідного дядька – Михайла Драгоманова [8].

Уся її любов до народної словесної культури в результаті вилилась у чималий доробок. Так, у 1890-х роках вона друкує фольклористичну розвідку «Купало на Волині». У 1903 р. в Києві виходить збірник «Дитячі гри, пісні й казки з Ковельщини, Лущини та Звегельщини на Волині. Зібрала й упорядкувала Лариса Косач. Голос записав К. Квітка». 30 записів веснянок і пісень з голосу Лесі Українки здійснив Микола Лисенко, 225 пісень увійшло до збірки «Народні мелодії. З голосу Лесі Українки», яку упорядкував і видав у 1917 р. її чоловік Климентій Квітка. Варто згадати те, що у 12-томному зібранні творів Лесі Українки 9-й том вийшов у 1977 р. під назвою «Записи народної творчості. Пісні, записані з голосу Лесі Українки».

Також відомо, що Леся передавала збірку купальських пісень Миколі Лисенку та наспівала композиторові пісенні мелодії.

У передмові до іншого збірника – «Народні мелодії. З голосу Лесі Українки», яку уклав і видав Климентій Квітка в 1917 р. зазначено: «За правдиву передачу зібраних мелодій каже ще і та обставина, що і сам Микола Лисенко користувався послугами Лесі Українки, записуючи від неї

чимало пісень і поповнюючи ними свої збірки. У збірці вміщено веснянки, пісні купальські, жнивварські, колядки, весільні, хрестинні, козацькі, історичні, рекруцькі, балади, ліричні і побутові. Як бачимо, збірка являє собою майже всі жанри української пісні» [1, с. 252].

Вагомим внеском у фольклорну спадщину Лесі Українки став запис народних пісень, здійснений значною мірою в Ялті 1907–1908 років, що також увійшли до зазначеного вище збірника «Народні мелодії. З голосу Лесі Українки».

Надзвичайно цінною для науковців є також збірка «Колодяженські пісні з рукописного зошита в записках Лесі Українки та Олени Косач» (факсимільне видання рукопису та відтворення тексту), яка вийшла у Луцьку в 2006 р. Це весільні, обжинкові, родинно-побутові пісні, веснянки, колядки тощо [5, с. 5].

Особливою сторінкою у фольклористичній спадщині Лесі Українки стали українські думи. Перебуваючи в Києві, поетеса чула співи лірників у природному для них середовищі ярмарків і базарів, а також на сцені, бо в кінці XIX ст. прогресивні дослідники культури запрошували лірників на свої зібрання, археологічні з'їзди тощо. Наукова література про кобзарство та народний епос, що з'явилися у 70–80-х рр. теж не залишилися поза увагою Лесі Українки. Про захоплення кобзарськими думами, козацькими та історичними піснями ми дізнаємося з її листів до Олени Пчілки, М. Драгоманова, Ф. Колесси.

Як уже було зазначено, Лесі Українці, як нікому іншому, вдалося вплести всі зібрані нею народні скарби у власні твори. Вершиною її творчості вважають драму-феєрію «Лісова пісня», яку називають гімном рідній землі й народу. «Лісова пісня» виникла не на порожньому місці: поетеса добре знала міфологію та демонологію праукраїнців, сама була носієм фольклору.

Значенню подією у житті Лесі став вихід у світ її поетичних збірок «Думи і мрії», «Відгуки» та перша драматична поема «Одержима», написана у ніч смерті Лесиною другом Сергієм Мержинським. В 1904 р. виходить друком ще одна її поетична збірка «На крилах пісень».

Завершилось земне існування поетеси на Кавказі. «В ці останні роки написано багато, і все – твори першорядної ваги: «Ізоolda Білорука», «Лісова пісня», «Камінний господар», «Адвокат Мартіан», «Оргія». Леся ніби відчувала, що їй відпущено вже зовсім мало часу, і працювала з неймовірним, нелюдським напруженням. Великий талант вимагав виявлення, творчі задуми рвалися у світ» [2, с. 189].

Підкреслити значущість й вагомість народного слова для великої письменниці хочеться словами Климентія Квітки, чоловіка Лесі Українки, який згадував: «За складанням свого збірника застала її остання смертельна стадія її хвороби. Вона диктувала сі тексти ще кілька днів після того, як покинула від знесилення свою останню повість «Екбальганем». Отож її життєва праця, почалась з народної пісні, ...скінчилася народною піснею» [4, с. 256].

Отже, можна із впевненістю стверджувати про те, що вплив родини Косачів на становлення української еліти в епоху національного ренесансу став визначальним. Їхня громадянська позиція, родинні традиції, мистецькі здобутки та наукові розвідки сприяли перетворенню українофільської спільноти на національно свідому еліту.

1. Дей О. Сторінки з історії української фольклористики / О. Дей. – К.: Наукова думка, 1975. – 271 с. 2. Дем'янівська Л. Леся Українка / Л. Дем'янівська // Історія української дітератури. Кінець XIX початок XX ст.: У 2 кн.: Підручник / За ред. проф. О. Д. Гнідан. – К.: Либідь, 2005. – Кн. 1. – С. 181–247. 3. Деркач М. Народна пісня в житті та творчості Лесі Українки / М. Деркач // Знання і життя. – 1938. – Січень. – Ч. 1. – С. 257–260. 4. Квітка К. Музично фольклористична спадщина Лесі Українки / Климентій Квітка // Спогади про Леся Українку. – К.: Дніпро, 1971. – С. 245–256. 5. Колодяженські пісні з рукописного зошита в записках Лесі Українки та Ольги Косач. Факсимільне видання рукопису та відтворення тексту. – Луцьк: Волинська обласна лікарня, 2006. – 154 с. 6. Новий тлумачний словник української мови у чотирьох томах. Том 1 / Укладачі: В. Яременко, О. Сліпушко. – Київ: Видавництво «Аконіт», 2001. – 912 с. 7. Огородник І. В., Русин М. Ю. Українська філософія в іменах: Навчальний посібник / За ред. М. Ф. Тарасенка / І. В. Огородник, М. Ю. Русин. – К., Либідь, 1997. – 328 с. 8. Одарченко П. Леся Українка і українська народна творчість // Одарченко П. Леся Українка: розвідки різних років / П. Одарченко. – К.: Вид-во М. П. Коць, 1994. – С. 62–71. 9. Піснею народною натхнені (Творча співпраця Лесі Українки та Климентія Квітки): Матеріали. Статті. Дослідження. – Луцьк: Волин. обл. друк., 2006. – 144 с. 10. Скрипник Т. Історія роду Драгоманових-Косачів / Тамара Скрипник [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mesoeurasia.org/archives/3897>. 11. Скрипка Тамара – Рід Драгоманових-Косачів: долі й архіви [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.t-skrypka.name/KosachFamily/FatesArchives.html>. 12. Українка Леся. Зібрання творів: У 12 томах. – Т. 9. Записи народної творчості. Пісні записані з голосу Лесі Українки / Леся Українка. – К.: Наук. думка, 1977. – 433 с. 13. Юрій М. Ф. Політологія / [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.ebk.net.ua/Book/political_science/uriy_politologiya/part5/1201.htm. 14. Ярославич Л. Леся Українка і народна творчість / Любомир Ярославич // Народна творчість та етнографія. – 1963. – № 4. – С. 48–55.

Наталія Цівун

Максим Рильський як поборник української мови та культури

У статті висвітлено міркування Максима Рильського з питань культури мови, історії національної мови українського народу та української літературної мови. Проаналізовано погляди поета на українську мову та українську культуру в цілому.

Thoughts of Maxim Rylskyi about language culture, history of national language and literary of Ukrainian nation are represented in this article. His point of view on Ukrainian language and culture in general is analyzed.

У плеяді блискучих українських поетів та захисників українського слова та культури XX століття почесне місце займає Максим Рильський. Він, прекрасно володіючи всіма засобами народної мови, довів «з усією переконливістю факту, що українська мова має все потрібне для повного, художнього висловлення як ідей, образів, емоцій, що органічно зросли як на рідному українському ґрунті, так і

в інших культурах: від культур Сходу до... французького класицизму» [1, с. 600]. Учені, які присвятили життєвому і творчому шляху Максима Рильського монографічні дослідження (С. Басикало, Г. Колесник, І. Білодід, Л. Новиченко, І. Ільєнко та ін.), відзначають, що життя поета – взірць служіння Україні, своєму народові.